

ARVIOINTIKERTOMUS 2025

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus.....	3
2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta	4
3. Talouden arviointi.....	5
4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	9
5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen arviointi	10
6. Hyvän hallinnon toteutumisen arviointi	11
7. Allekirjoitukset	12

1. Puheenjohtajan katsaus

Luottamuksen, avoimuuden ja vastuullisuuden rakentaminen

Nousiaisten kunta on suorittanut historiansa suurimmat investoinnit tilanteessa, jossa ympäröivä maailma on muuttunut merkittävästi. Epävarmuus ja taloudelliset haasteet ovat nousseet keskiöön. Jatkuva muutos on enemmän sääntö kuin poikkeus. Reagointiherkkyys ja ennakoivuus päätöksenteossa ovat kyvykkyyksiä, joihin menestyvän ja tulevaisuudessa vielä itsenäisen kunnan tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota. Parhaalla mahdollisella tiedolla johtaminen tulee nostaa kaiken toiminnan keskiöön. Pelkästään valtuustokausittain tehdyillä poliittisilla päätöksillä ei taloudellisesti heikko kunta tule selviytymään jatkossa itsenäisenä, mikäli kaikkien päätösten taustalla ei ole parhaaseen mahdolliseen tietoon pohjautuva päätöksenteko.

Tarkastuslautakunta arvioi mm. ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet (esim. talouden tasapainotavoitteet, palvelutavoitteet, investoinnit jne.). Lisäksi muuttuvat eri painopistealueet vaihtelevat lautakunnan tarkastelussa vuosittain. Saavutetaanko ne tulokset, joihin verovarot on tarkoitettu? Merkitys on suuri, koska kuntien päätöksentekoon kohdistuu usein epäluuloja. Esimerkiksi sidonnaisuudet, lähipiiri ja hankintapäätökset nousevat keskusteluissa vahvasti esiin. Nyt valittu uusi tarkastuslautakunta on suorittanut sille annettua tehtävää avoimesti ja aktiivisesti rakentavassa yhteishengessä tilintarkastajan kanssa yhteistyössä toimien. Tavoitteena on ollut lisätä kunnallisen päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Osoittaa, että valtuusto valvoo myös omaa toimintaansa ja päätösten vaikutuksia. Herättää kysymyksiä ja luoda uusia ajatuksia totuttuihin toimintamalleihin.

Kunnallisessa päätöksenteossa toiminnan keskiöön nousevat toimiva kunnanhallitus ja johtavat viranhaltijat. Merkitys korostuu proaktiivisena kyvykkyytenä tuoda ennakoiden asioita päätöksentekoon, joilla uskotaan tai tiedetään olevan vaikutusta kunnan toimintaan. Kunnanhallitus vastaa kunnan käytännön johtamisesta ja hallinnon sekä talouden hoitamisesta. Kunnanhallitus valmistelee valtuustolle kuntastrategian, talousarvion ja taloussuunnitelman. Käynnistää talouden tasapainottamistoimet, jos kunnan talous on alijäämäinen sekä seuraa talousarvion toteutumista ja ryhtyy tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin ripeästi. Tämän organisaatiokokonaisuuden tulee olla toiminnallisesti kaikkein ripein ja kyvykkäin reagoimaan muuttuvaan toimintakenttään. Mikäli ”starttikäsky” ei käynnisty tältä pöytäkunnalta vahvasti ennakoiden tai seuranta pettää, ollaan kunnallisessa päätöksenteossa auttamatta myöhässä, jossa mahdolliset korjaavat toimenpiteet ovat myös suurempia ja vaikuttavampia. Viivettä ei korjata myöhemmin lautakunta- tai valtuustotyöskentelyllä. Luottamustehtävän tuomaa vastuuta ei tule siirtää seuraavalle päätöksenteon tasolle.

Petteri Paananen, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu kuntalain 121 §:n mukaisesti arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta valmistelee hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat, joista valtuusto päättää.

Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta on saanut tilintarkastusyhteisöltä tiedoksi tilintarkastuksen työohjelman sekä raportteja tilintarkastuksen suorittamisesta.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano valtuustokaudella 2025-2029

Tarkastuslautakunnan jäsenet:

varajäsenet:

Petteri Paananen, puheenjohtaja
Mikko Taavitsainen, varapuheenjohtaja
Noora Asell
Jari Karjalainen
Jonna-Maria Heikkilä
Anu Huitu

Tuula Mattila
Johanna Hiltunen
Jenny Tuomisto
Miska Peippo
Janne Lankila
Hannu Huitu

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Sari Isaksson.

Lakisääteisen tilintarkastuksen on suorittanut BDO Audiator Oy. Vastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Sari Isaksson.

Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on laatinut toimikaudelleen arviointisuunnitelman sekä sen pohjalta työohjelman vuoden 2025 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia varten. Painopistealueena vuonna 2025 on ollut kasvatus- ja sivistyslautakunnan alainen toiminta.

Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi kuullut johtavia viranhaltijoita, perehtynyt valtuuston, hallituksen ja lautakuntien toimintaan, vuoden 2025 talousarvioon ja taloussuunnitelmaan vuosille 2026-2027. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden toteutumista perehtymällä myös vuoden 2025 toimintakertomukseen ja tilinpäätökseen sekä tilintarkastajan tarkastuslautakunnalle esittämiin raportteihin.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut syksyllä kolme kertaa ja keväällä 2026 kuusi kertaa.

- 3.9.2025 käsiteltiin tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma ja työohjelma ja saatiin tiedoksi tilintarkastajan tarkastusohjelma.
- 29.10.2025 kuultiin sivistysjohtajaa sekä kunnanjohtajaa, joka kertoi kunnan taloudesta ja ajankohtaisista asioista.
- 20.11.2025 tutustuttiin vapaa-ajanpalvelujen toimintaan ja käytiin vierailulla Falkinkoskella, Koljolan kentällä ja kuntosalilla ja kuultiin vapaa-aikatoimen päällikköä.
- 21.1.2026 saatiin esittely kunnan ICT-toimintojen järjestämisestä kuulemalla ICT-järjestelmäasiantuntijaa
- 18.2.2026 tarkastuslautakunta aloitti arviointikertomuksen laadinnan
- 25.3.2026 tarkastuslautakunnalle esiteltiin tilinpäätös 2025 ja laadittiin arviointikertomusta

- 1.4. ja 22.4.2026 tarkastuslautakunta työsti arviointikertomusta
- 20.5.2026 tarkastuslautakunta sai raportin tilintarkastuksen toteutumisesta ja havainnoista sekä tilintarkastuskertomuksen, jonka se vie valtuustolle. Arviointikertomus valmistui ja se allekirjoitettiin.

3. Talouden arviointi

Kunnan tilinpäätös 2025 oli 0,3 miljoonaa euroa alijäämäinen. Taseeseen on aiemmilta vuosilta kertynyt ylijäämää 2,1 miljoonaa euroa. Kunnan taloudellinen tilanne on tältä osin toistaiseksi tasapainossa ja kunnan taloussuunnitelma on kuntalain edellyttämällä tavalla tasapainossa kertyneen ylijäämän ansiosta.

Nousiaisten kunnassa on hyväksytty talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2024-2026. Talouden tasapainottamisohjelman tavoitteeksi on määritelty, että noin 1,6 miljoonan vuosittainen käyttötalousvaje saadaan oikaistua vuoteen 2026 mennessä. Vuosikatteen tulee säilyä positiivisena ja taseeseen ei kerry alijäämää vuosien 2024-2026 aikana.

Taloussuunnitelman vuodet 2026 - 2028 ovat alijäämäisiä, yhteensä 0,8 miljoonaa euroa, joten kertyneestä ylijäämästä olisi suunnitelman mukaan vuoden 2028 lopussa jäljellä miljoona euroa.

Talousarvion toteutuminen

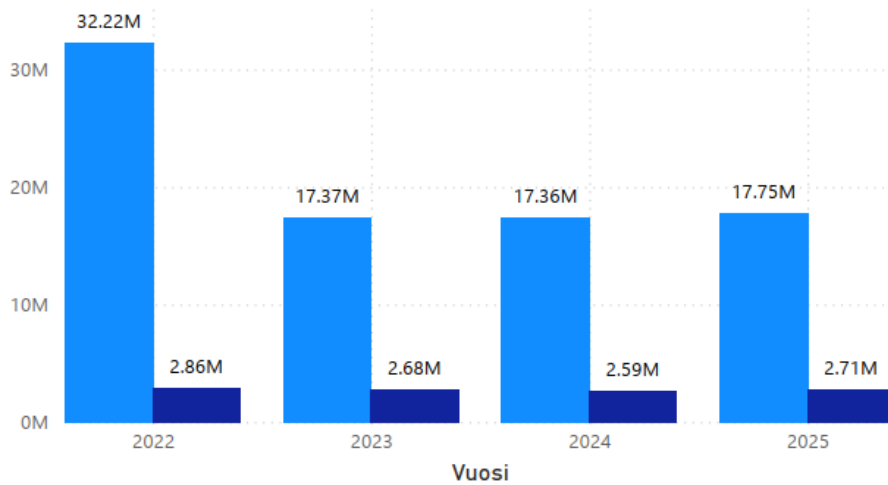
Päättäneellä tilikaudella 2025 kunnan toimintakulut toteutuivat muutettua talousarviota pienempänä ja toimintatulot arviota hieman parempana. Toimintakate oli – 15 miljoonaa euroa, mikä on 0,9 miljoonaa euroa parempi kuin muutetussa valtuuston hyväksymässä talousarviossa oli arvioitu. Vuosikate oli 1,2 miljoonaa euroa kun sen arviointiin olevan vain 0,4 miljoonaa euroa. Poistot olivat 1,6 miljoonaa euroa, joten tilikauden tulokseksi muodostui – 0,3 miljoonaa euroa. Alijäämä oli 0,8 miljoonaa euroa arvioitua pienempi.

Investointimenojen budjetti oli 7,6 miljoonaa euroa ja toteutuma 6,1 miljoonaa eli 79 % suunnitellusta investointimäärärahasta tuli käytettyä.

Tulorahoituksen ja nettomenojen kehitys

Toimintakulut ja -tuotot

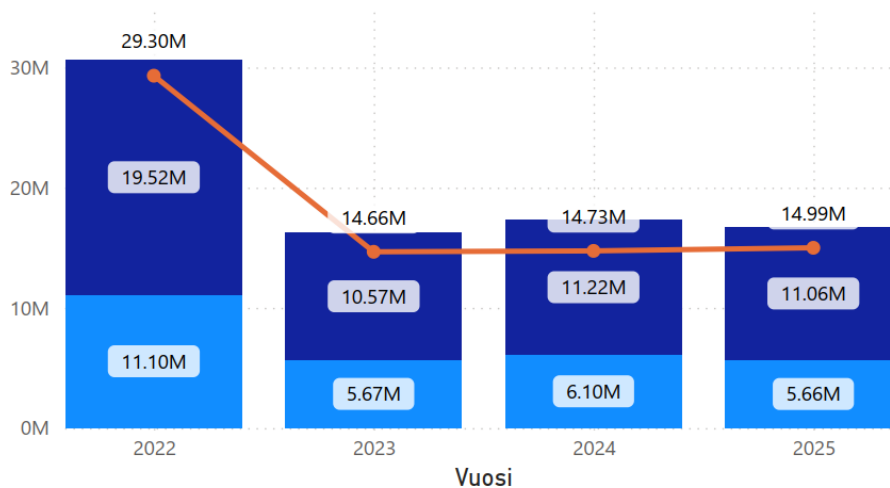
● Toimintakulut ● Toimintatuotot

Toimintakulut vähenivät lähes puoleen vuonna 2023 kun sote-uudistus siirsi sosiaali- ja terveyspalvelut kunnilta hyvinvointialueille. Tämän jälkeen toimintakulut ovat olleet vajaan 18 miljoonan euron tasolla ja niistä toimintatuotoilla katetaan vajaat 3 miljoonaa euroa. Verotuloilla ja valtionosuuksilla jää katettavaksi noin 15 miljoonaa euron negatiivinen toimintakate.

Verorahoituksen ja nettomenojen kehitys

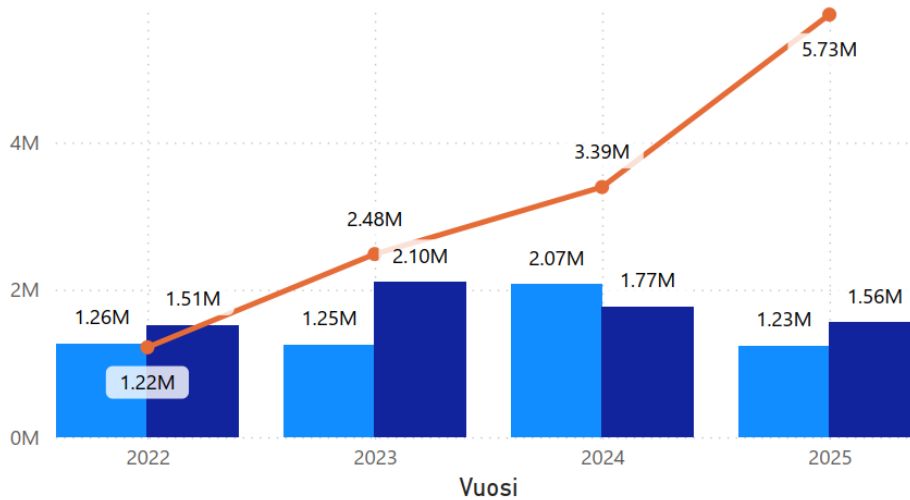
● Valtionosuudet ● Verotulot ● Toimintakate

Verotulot ja valtionosuudet ovat riittäneet kattamaan toiminnasta syntyneen toimintakateen vuosittain, vuonna 2025 toimintakate oli -15 miljoonaa euroa.

Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit

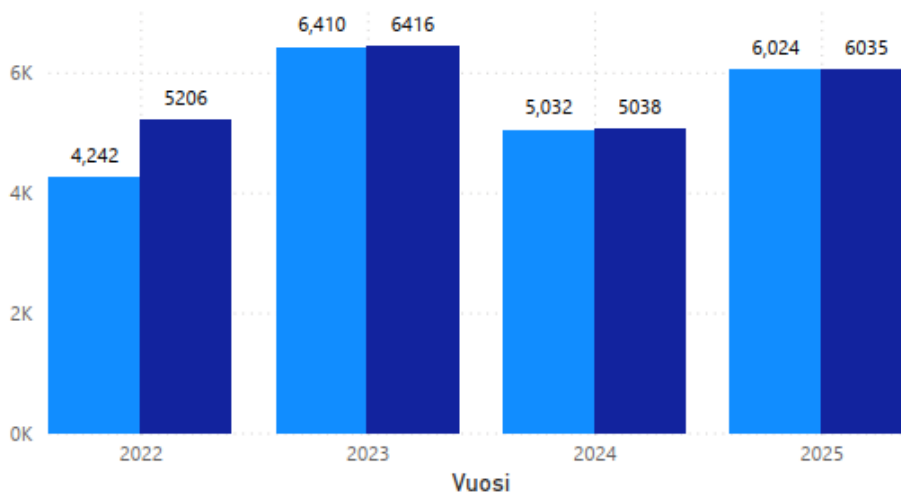
● Vuosikate ● Poistot ● Nettoinvestoinnit

Vuosikate ei ole riittänyt kattamaan taseen käyttöomaisuudesta kirjattavia poistoja viime vuosina kuin vuonna 2024, jolloin jäi ylijäämää 447 tuhatta euroa. Investoinnit ovat viime vuosina olleet todella suuret ja ne on rahoitettu lainan otolla. Lainamäärä kasvoi 4,7 miljoonaa euroa vuonna 2025.

Kunnan ja konsernin kokonaisvastuiden kehitys, euroa/asukas

● Kunta, lainat ja vastuut/asukas ● Konserni, lainat ja vastuut/asukas

Nousiaisissa ei ole juurikaan vuokravastuita, joten tilinpäätöksessä esitetyt vastuut ovat lähes kokonaan lainavastuuta. Vastuiden määrä on alle kuntien keskiarvon, joka on kuntakonserneissa keskimäärin yli 9 tuhatta euroa.

Nousiaisten talouden tarkastelu arviointikriteerien valossa 2023 – 2025

Näitä kriteereitä käytetään arvioitaessa, onko kunta erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, jolloin se voitaisiin asettaa arviointimenettelyyn.

	2025	2024	2023
Kriteeri 1 Kunnan tase on alijäämäinen eikä pystytä kattamaan neljässä vuodessa	1 782 t€	2 091 t€	1 644 t€
Kriteeri 2 Konsernin alijäämä/asukas yli 1.000 e ja ed. vuonna yli 500 e	263 €/as	320 €/as	206 €/as
Kriteeri 3 Konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %	86%	122%	62%
Kunnan tuloveroprosentti on väh. 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kuntien keskimäärin	9,10 % (keskiarvo: 7.50%)	9,10 % (keskiarvo: 7.46%)	8,86 % (keskiarvo: 7.38%)
Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas ylittää yli 50 %:lla kuntien keskimääräisen luvun	6 035 €/as (ka ed.vuosi: 9347)	5 038 €/as (ka ed.vuosi: 8067)	6 416 €/as (ka.ed vuosi: 9347)
Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	0,52	0,88	0,44

Tilikaudella 2025 kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on painunut heikolle tasolle. Kunnan oma lainanhoitokate on vielä heikempi, 0,4. Tunnusluku kuvaa kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia veloitteita ja se on laskettu laskennallisena siten, että oletuksena laina-aikaa olisi jäljellä kahdeksan vuotta.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on vähintään 1. Kun se on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään olemassa olevia rahavaroja.

4. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallitus

Nousiainen oli yksi harvoista kunnista Varsinais-Suomessa, joka onnistui kasvattamaan asukaslukua. Kunnan vetovoimaa ja pitovoimaa on onnistuttu kasvattamaan. Merkityksellistä on ollut mm. kunnan vapaa-aikatoimen aktiivinen näkyminen alueellisena toimijana ja tapahtumatarjoajana. Tapahtumatarjontaa ja markkinointia tulee kasvattaa mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi Nouse Areenalla.

Työttömyys on suuri taloudellinen haaste, kun työttömyyteen liittyvät kuntien sakkomaksut ovat nousseet ja kunnat vastaavat työllisyyspalvelujen järjestämisestä. Tilanne ei tule helpottumaan, joten kunnan tulee olla asiassa aktiivinen.

Kunnan lainamäärä on noussut merkittävästi ja talouden suunnittelussa tulee huomioida korkokuluihin liittyvä riski.

Talouden raportointiväliä yleisellä tasolla on päätetty pidentää. Tarkastuslautakunta esittää huolensa puolivuosisraportoinnin riittävydestä. Raportoinnin tulee olla riittävän ajantasaista, jotta muutoksiin ja poikkeamiin voidaan reagoida ajoissa.

Kasvatus- ja sivistyslautakunta

Tarkastuslautakunta teki tutustumiskäynnin vapaa-aikapalvelujen kohteisiin. Todettiin, että Falkinkoskella ei kaikilta osin toteudu esteettömyys, mihin tulee tehdä parannuksia. Kuntosalin osalta esteettömyys ja erityisryhmien huomiointi oli hyvällä tasolla. Kunnan tulisi huomioida jo olemassa oleva osaaminen vammaisneuvostossa ja vanhusneuvostossa. Näiden tahojen osallistaminen jo päätösten valmisteluvaiheessa voisi alentaa kustannuksia. Tästä syystä osallistumismahdollisuuksia päätöksenteossa tulee helpottaa.

Koljolan kentällä olisi hyvä kartoittaa tulojen hankintamahdollisuuksia, mm. kentän mainostilan myynnistä. Myös kuntosalin tuottojen lisäämismahdollisuuksia olisi hyvä tarkastella.

Oppilasmäärien seuranta ja saatavilla olevat oppilasmääräennusteet tulee ottaa kunnan päätöksenteossa vakavasti, jotta kunta pystyy ennakoimaan tila- ja opetustarpeet riittävän ajoissa oppilasmäärien muuttuessa.

Oppilaiden ruokailua tulee parantaa siirtämällä ruokailuaikaa lähemmäksi "virallista" lounasaikaa klo 11.00 ja antamalla ruokailuun riittävästi aikaa. Olisi tärkeää kuulla oppilaita jatkossakin, jotta ruokailemattomuus ei lisäänty. Kun kouluinvestointi valmistuu ja oppilasmäärän ennakoitaan kasvavan, tulee ruokailujen sujumiseen kiinnittää erityistä huomiota jo ennakoiden. Tämä vaikuttaa myös kunnan Hyte-kertoimeen ja sen perusteella saatavaan valtionosuuteen.

Vahva panostus kirjastotoimeen on huomioitu ja näkyy ulospäin positiivisena toimintana ja vireenä. Lasten ja vanhusväestön aktivoituminen on kehittynyt, mutta keski-ikäisen väestöryhmän toimintaan tulee edelleen saada aktivointitoimenpiteitä.

Perhepäivähoitajien määrän lisääminen ja työn houkuttelevuuden kasvattaminen kuntaan olisi kustannustehokas ja hyväksi nähty vaihtoehto muuttuvassa toimintaympäristössä. Nykyistä toimintamallia kannattaisi hyödyntää myös kunnan vetovoimatekijänä ja positiivisena viestinä lapsiperheiden houkutteluun.

Tekninen lautakunta

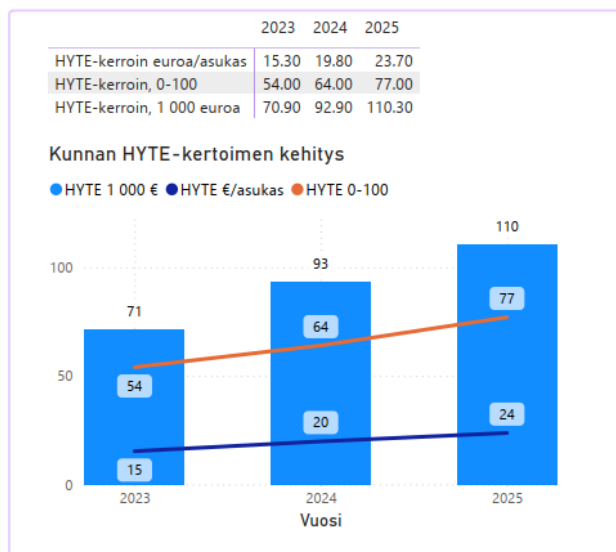
Tikettijärjestelmän käyttöönottoaminen on ollut positiivinen asia, ja lisäpotentiaalia löytyy vielä paljon. Järjestelmää tulee markkinoida kuntalaisille lisää.

Osa teknisen toimen säästöistä johtui kustannussäästöistä, mutta osa myös siitä, että töitä jäi tekemättä resurssien puuttuessa. Myös investointeja jäi aika paljon tekemättä. Tulee huomioida, että suunnitelluille tehtäville ja hankkeille on resurssit olemassa.

Teknisessä toimessa tulee kiinnittää huomiota oman toiminnan kustannustehokkuuteen ja hyödyntää mm. verrokkikunnista saatavaa tietoa.

5. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen arviointi

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta omassa toiminnassaan. Niiden strategisessa suunnittelussa tulee asettaa saavutettavissa olevia tavoitteita ja toimenpiteitä näiden asioiden edistämiseksi. Kunnat saavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoimien perusteella valtionosuuden lisäosaa. Lisäosa määräytyy ns. HYTE-kertoimen avulla. Nousiaisten HYTE-kertoimet ovat kehittyneet seuraavalla tavalla:

Nousiaisten kunta on vuonna 2025 saanut valtionosuuden lisäosaa 110,3 tuhatta euroa

Nuorisovaltuuston edustaja käytti maaliskuun valtuustossa puheenvuoron kuraattori- ja psykologipalveluiden saatavuuden haasteista kouluissa. Tarvetta koetaan olevan huomattavasti enemmän kuin tarjontaa ja viesti nuorilta on vahva. Tarkastuslautakunnan mielestä tulee varmistaa, että palveluita on tarjolla riittävästi ja ne ovat helposti saavutettavissa.

6. Hyvän hallinnon toteutumisen arviointi

Koulutuspalveluiden tulosalueelle esitettiin lisämäärärahaa palkkakuluihin sekä investointeihin hallituksen kokouksessaan 19.5.2025 tekemällä päätöksellä ja se hyväksyttiin valtuustossa 26.5.2025. Asia käsiteltiin kasvatus- ja sivistyslautakunnassa 27.5.2025 jälkikäteen. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että lisämäärärahaesitysten pitää lähteä lautakunnan esityksenä hallituksen kautta valtuustolle. Lautakunnan tulee tarvittaessa aikaistaa kokoustaan tai järjestää ylimääräinen kokous, jotta esitykset ehtivät haluttuun valtuuston kokoukseen.

Kunnanhallitus valmistelee talousarvio- ja suunnitelmaehdotuksen valtuustolle. Kuntalaissa ei ole erikseen säädetty, mihin mennessä hallituksen on annettava oma esityksensä. Seuraavan vuoden veroprosentit on annettava verohallinnolle 17. marraskuuta mennessä, joten ennen sitä hallituksen esitys talousarvioksi tulee käytännössä olla selvillä. Kunnanhallitus teki esityksen veroprosenteista kokouksessaan 27.10.2025 ja valtuusto päätti vahvistaa ne kokouksessaan 10.11.2025. Talousarvio oli kunnanhallituksen käsittelyssä vasta 24.11.2025. Tarkastuslautakunta pitää erittäin huonona menettelyä aikataulua, jossa veroprosentista päätetään ennen kuin on nähtävillä talousarvioesitys.

Valtuusto päätti kokouksessaan 2.12.2024 osana kouluverkkoselvitystä 2025 - 2030, että Valpperin koulu muutetaan kaksiopettajaiseksi ja siellä opiskelee jatkossakin luokat 1–6. Käytännössä on kuitenkin toimittu toisin. Tarkastuslautakunta on saanut asiasta pyytämänsä selvityksen. Koululla on ollut edelleen kolme opettajaa ja säästöä on pyritty saamaan aikaan vähentämällä opettajien työaikaa. Selvityksen mukaan valittu toimintatapa on ollut toiminnan kannalta parempi. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että valtuuston päätöksiä tulee noudattaa. Mikäli tehty päätös ei ole käytännön kannalta tarkoituksenmukainen, tulee asia viedä valtuustolle uudelleen päätettäväksi.

Kunnanhallitus on päivittänyt valmiussuunnitelman kokouksessaan 15.12.2025. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan valmiussuunnitelmaa ei ole päivitetty riittävästi eikä päivitystä ole tehty huolellisesti.

Tarkastuslautakunta kävi läpi kunnan julkista ostolaskudataa vuodelta 2024. Läpikäynnin yhteydessä kiinnitettiin huomiota seuraaviin asioihin:

- Jonkin verran tapahtuu laskujen tiliointivirheitä.
- Laskuissa ei aina ole selkeästi ilmoitettu tilaajan viitettä esim. tulosityksikköä, jolle lasku kuuluu.
- Kunnalla on tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan käytössä ns. yleisiä kunnan luottokortteja, joita voidaan luovuttaa eri henkilöiden käyttöön.

Ohjeistusta näissä asioissa tulee tarkentaa.

7. Allekirjoitukset

Nousiaisissa 20. toukokuuta 2026
Allekirjoitettu sähköisesti

Petteri Paananen
puheenjohtaja

Noora Asell
jäsen

Anu Huitu
jäsen

Janne Lankila
varajäsen

Miska Peippo
varajäsen